

Ринок фінансово-банківських послуг

Бартош ГОДЗІШЕВСЬКІ,
Міхал КРУШКА

**БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ПОЛЬЩІ
ТА ЇЇ СТАБІЛЬНІСТЬ
У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД**

Резюме

Проаналізовано продуктивність роботи банківської системи Польщі в період європейської економічної кризи. Також продемонстровано вплив фінансового контролю на фінансовий ринок та реальний сектор економіки, а також можливі загрози для інституційних рамок фінансового контролю в Польщі. Показано, як мікроекономічні зміни параметрів іпотечного кредитування, виданих в іноземній валюті, можуть трансформуватися в потреби в капіталі банку. Також розглянуто деякі подробиці резолюцій та рекомендацій, виданих Органом фінансового нагляду (контролю) Польщі (KNF). Практика останніх років показує, що діяльність органу контролю є важливим чинником фінансової стабільності.

Ключові слова

Фінансовий нагляд (контроль), Польща, FX-кредитування (кредитування в іноземній валюті), макропруденціальне регулювання.

© Бартош Годзішевські, Міхал Крушка, 2014.

Годзішевські Бартош, науковий співробітник, Технологічний університет Познані, Польща.
Крушка Міхал, доцент, Університет Вістула, Варшава, Польща.

Класифікація за JEL: G21, G18, K23, O11.

Вступ

У даній статті розглядається продуктивність банківської системи в Польщі в період європейського економічного спаду 2007–2012 років. Основною метою авторів є представити стабільність польського фінансового ринку і показати вплив фінансового контролю на фінансовий ринок і реальний сектор економіки. Крім того, було здійснено спробу з'ясувати, які можливі загрози існують для інституційних рамок фінансового нагляду в Польщі. Автори представляють також те, як мікроекономічні зміни параметрів іпотечного кредитування, виданих в іноземній валюті, можуть впливати на потреби в капіталі банку.

Таке дослідження є важливим, якщо буде визнано, що в Польщі є деякі проблеми з іпотечним кредитуванням (менш серйозні, ніж в інших країнах ЄС), зумовлені змінами валютних курсів, а не вибухом міхура на ринку нерухомості. Робота складається з чотирьох розділів. У першому міститься коротка презентація основних макроекономічних показників, у другому розглядається діяльність банківського сектора, у третьому показано приклад проблеми FX кредитування, тоді як в останньому розділі представлено деякі подробиці резолюцій і рекомендацій, виданих Органом фінансового нагляду (контролю) Польщі (KNF).

1. Макроекономічні перспективи

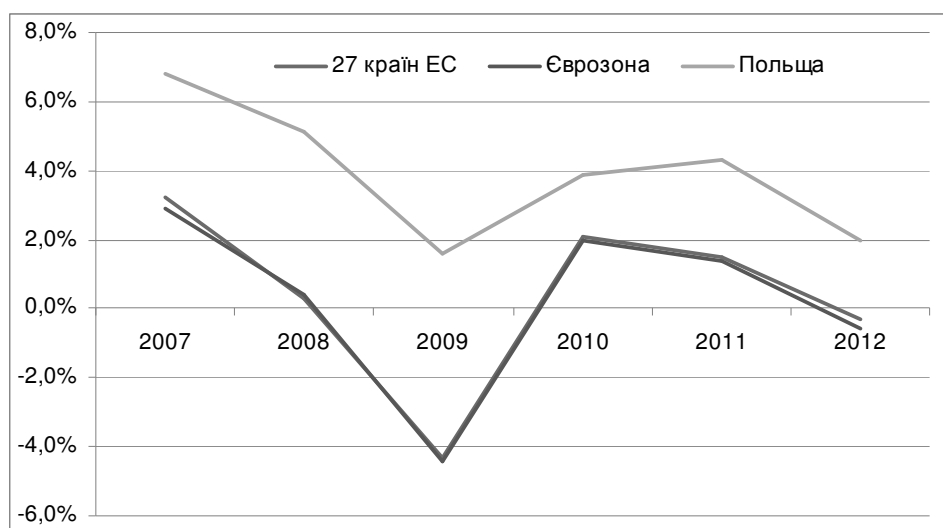
Продуктивні показники Польщі за період 2007–2012 рр. можна вважати сприятливими, особливо якщо країну порівняти з Європейським Союзом чи зоною євро. Польська економіка уникла рецесії, та зростання виробництва було вищим від середнього показника по ЄС, що залишилося стійким (див. рис. 1).

Однак, незважаючи на зростання виробництва, ринок праці залишається відносно слабким: економічна діяльність практично не зростала, породжуючи

тим самим зростання безробіття¹. Ця проблема вже виникла близько десяти років тому, коли в Польщі спостерігалось зниження темпів економічного розвитку (хоча це не була рецесія), і коли слабкий розвиток виробництва супроводжувався надзвичайно високим рівнем безробіття, який становив близько 20 %. Слід зазначити, що політики були в курсі таких змін (Міністерство економіки, 2004). Однак не було жодних істотних змін в інституційних рамках ринку праці в останні роки. Висока чутливість зайнятості до бізнес-циклів здатна обмежити попит на кредитні ресурси і створити проблеми з погашення кредитів.

Рисунок 1

Зростання виробництва в Польщі та ЄС (у %)

Джерело: Євростат.

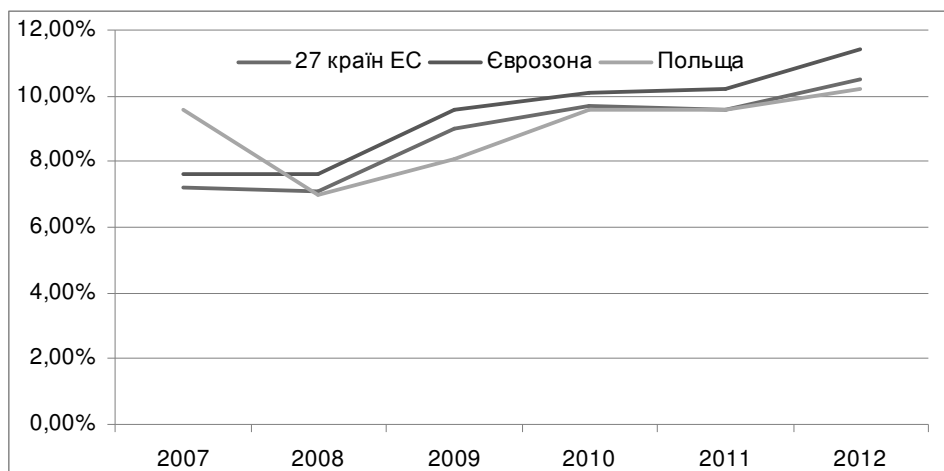
Слабка економічна продуктивність змушує банки розробляти і використовувати належні моделі оцінки ризику в поєднанні з обдуману кредитною політикою задля мінімізації співвідношення проблемних кредитів. З іншого

¹ Щодо термінів «jobless growth» (економічне зростання без створення робочих місць) чи «jobless recovery» (вихід з рецесії без створення робочих місць) потрібно пам'ятати, що обидва визначення є суперечливими (Cantore, Levine, Melina, 2013; Aaronson, Rissman and Sullivan, 2004).

боку, органі, відповідальному за фінансовий нагляд, слід розробити належні вимоги до банківського сектору з точки зору нормативу достатності капіталу або продуктивності ліквідності, а також рекомендації щодо надання кредитів та оцінку кредитоспроможності позичальників. Дане питання є надзвичайно важливим, якщо розглядати ефекти втрат від політики іпотечного кредитування, у результаті яких виникає «міхур нерухомості», що супроводжується глибокою рецесією в Ірландії та Іспанії².

Рисунок 2

Рівень безробіття у країнах ЄС та Польщі (%)

Джерело: Євростат.

З точки зору загроз, пов'язаних з невизначеною оцінкою кредитоспроможності позичальників, слід зазначити, що, на відміну від деяких інших країн ЄС (наприклад, Великобританії)³, усі потенційні позичальники в Польщі залежать від верифікації доходу. У результаті навіть погіршення ситуації на ринку праці не призведе до різкого збільшення коефіцієнта необслуговуваних кредитів. В іпотечному секторі співвідношення між резервами за втратою

² Індекс цін на житло, опублікований Євростатом, показує зниження середнього рівня цін на житло на 7 % в Іспанії і 13 % в Ірландії в період на 4 квартал 2009 – 3 квартал 2012 р.

³ Дані FSA (Управління з фінансового регулювання та нагляду) за 2012 показують, що верифікація доходу в Великобританії становить 70–87 % потенційних позичальників.

ми за знеціненими кредитами та чистою вартістю кредитів було нижчим, ніж 0,5 % в Польщі. Ця цифра сприяє належному ставленню до кредитного скорингу політики та оцінки ризиків у разі банківського контролю. В Іспанії, з іншого боку, відношення необслуговуваних іпотечних кредитів зросла з 0,8 % до 7,6 % на період з 2005–2011 років (МВФ, 2012).

Усупереч гучній ситуації в реальному секторі економіки, світова фінансова криза суттєво вдарила по ринку капіталу в Польщі. У 2007 році капіталізація вітчизняних підприємств, що котируються на Варшавській фондовій біржі, становила 45 % ВВП, але він впав на 10 відсоткових пунктів – до 35 % ВВП у 2012 році (див. рис. 3).

Найбільш різке зниження спостерігається в 2008 р., коли вартість компанії з ВФБ (Варшавська фондова біржа), була нижчою за 30 % від ВВП (у номінальному вираженні це представлено рухом униз від 500 млрд злотих приблизно до 250 млрд злотих). Однак слід вважати, що ВФБ класифікується разом з іншими фондовими біржами ЦСЄ, незважаючи на той факт, що її діяльність та розмір дуже відрізняється від інших аналогічних установ у регіоні. Але для глобального ринку капіталу немає чіткої відмінності між Будапештською фондовою біржею (де, наприклад, основний ринковий індикатор-BUX складається в 90 % чотирма компаніями) або Празькою фондовою біржею та ВФБ.

І все ж доводиться констатувати, що така низька продуктивність з боку ринку капіталу не супроводжувалася погіршенням загальної економічної ситуації та не посилила деяких негативних тенденцій у реальному секторі економіки. Дані про ринок капіталу в Польщі представлено на рис. 3.

2. Продуктивність банківського сектора

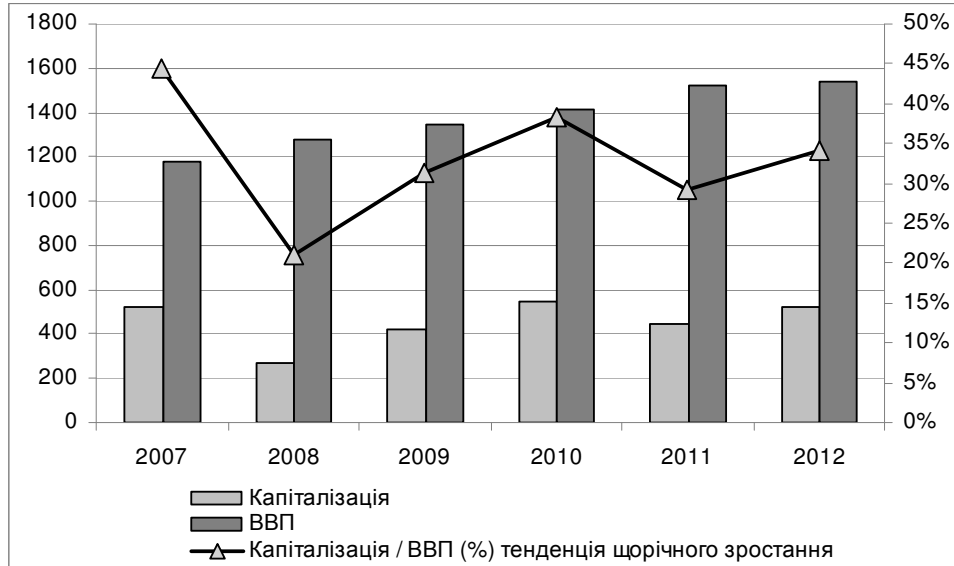
У період 2007–2012 років тенденції розвитку банківського сектора можна оцінити як доволі позитивні. У синтезі років активи зросли на 68 %, з чого впливають міцні 13 %-ві річні темпи зростання. В абсолютному вираженні, ці зміни означають збільшення балансування з близько 800 млрд злотих у 2007 році до 1350 млрд злотих у 2012 році (див. рис. 4).

Зростання сукупних активів супроводжувалося збільшенням надання кредитів нефінансовим сектором. Останні зростали швидше, ніж суми активів: загальне збільшення досягло 83 % (тобто, 13,8 % на рік) зростання від 430 млрд злотих у 2007 році до 788 мільярдів злотих в 2012 році. Це зростання експресується в абсолютному вираженні, у якому спостерігається швидке зростання з 36 % у 2007 році до 60 % в 2012 році порівняно з ВВП, тоді як кредит у вигляді частки від ВВП становив 60 % (у 2012 році) і був, таким чином, набагато меншим, ніж у багатьох інших країнах ЄС⁴.

⁴ Згідно з даними Світового Банку, таке співвідношення становило 186 % для Великобританії, 208 % – для Данії та 104 % – для Німеччини.

Рисунок 3

Капіталізація вітчизняних у списку ВФБ (млрд злотих)

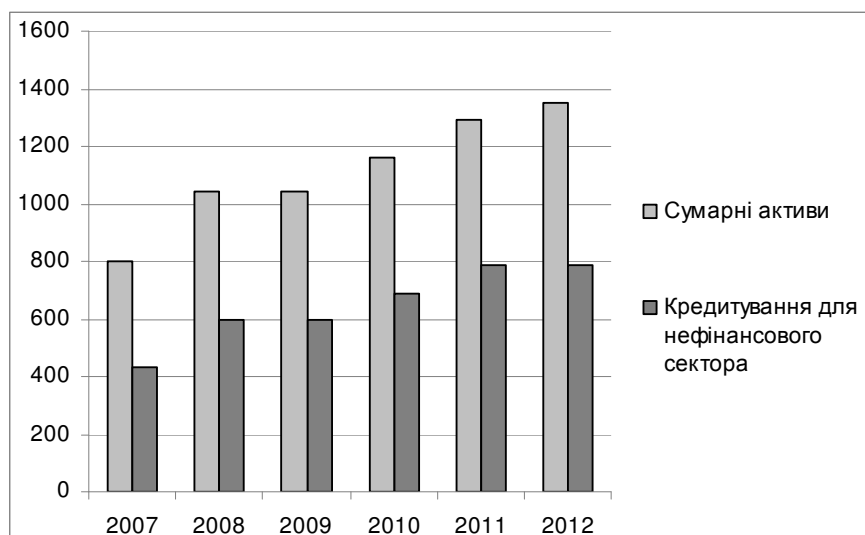

Джерело: дані ВФБ.

Важливо зауважити, що таке швидке зростання фактичної заборгованості не пов'язане з погіршенням кредитного портфеля. Частка необслуговуваних кредитів зростає з 5,2 % до 9 % у період між 2007 і в 2012 роками. У кінці 2012 року загальний обсяг необслуговуваних кредитів становив загалом 71 млрд зл. Однією із серйозних проблем, які нещодавно з'явилися, є велика заборгованість банків у кредитуванні будівельної галузі. Багато будівельних підприємств втратили свою фінансову ліквідність у другій половині 2012 року, і деякі з них (наприклад, RBG) оголосили про своє банкрутство. Інші були ліквідовані, а декілька з них реструктуризували свій борг. Таке кредитування сягнуло 60 млрд злотих (так звана «велика кредитна заборгованість»), на частку яких припадає 11,2 % від загального обсягу великих кредитних ризиків. Також слід підкреслити, що на будівельний сектор припадало 24 % знецінених кредитів.

Рисунок 4

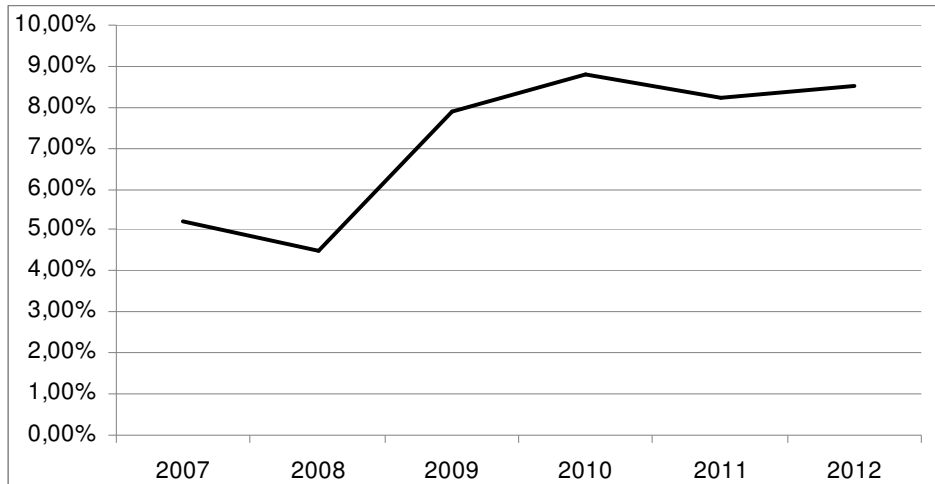
Активи банківського сектору у 2007–2012 роках (млрд злотих)

Джерело: NBP та KNF.

Зміни в активах супроводжувалися збільшенням капіталу і зобов'язань власників. Загальний обсяг депозитів зріс з 419 млрд злотих у 2007 році до 931 млрд у 2012 році. (= 120 %). Такі цифри підтверджують стійке зростання банківського сектора в Польщі в останні роки. Частка ТОВ (кредити депозиту) становила близько 110 %. Одним з недоліків був факт, що більшість довгострокових кредитів (особливо іпотеки) фінансувалися за рахунок короткострокових депозитів. У результаті, Польська інспекція з фінансового контролю (Komisja Nadzoru Finansowego, KNF) рекомендувала зміцнити капітальну базу, насамперед, за допомогою утримання прибутку, з метою стабілізації становища банків. Стійкість банківського сектора, таким чином, підтверджується Anayiotos at al. (2010). Вони показали, що ефективність банків у Польщі зросла в період процвітання і навіть покращилася під час кризи.

Рисунок 5

Частка необслуговуваних кредитів у загальному обсязі заборгованості за кредитами (нефінансовий сектор)

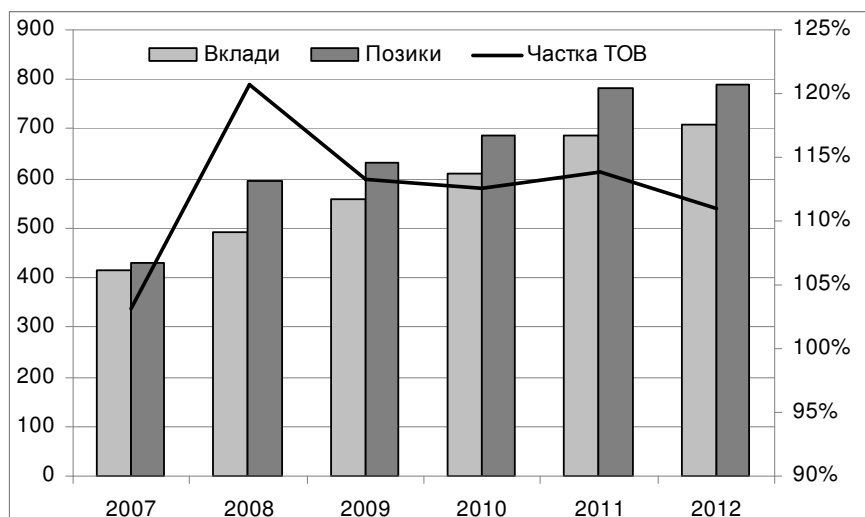
Джерело: NBP та KNF.

Дуже цікава інформація подається у Звітах з фінансової стабільності, які раз на півроку публікує Національний банк Польщі, у цілях аналізу, проведеного НБП щодо трьох основних стратегій фінансування банківських активів: 1) на основі депозиту, 2) іноземне фінансування і 3) змішана стратегія (НБП, 2012). Частка основних джерел фінансування (депозити і претензії нерезидентів) у балансі залежить від стратегії. У випадку депозитів така частка становить близько 70 % (стратегія депозиту), 40 %, коли застосовується змішана стратегія і 30 %, коли банк покладається на іноземне фінансування. У тих випадках, коли є ще один важливий компонент – претензії нерезидентів фінансових компаній (материнських компаній зазвичай) проти банків, вважається, що ця частка становить 8 % для стратегії депозиту, 16–18 % для змішаної стратегії, і 46 % для іноземного фінансування. Коли аналізується структура фінансування загальних активів, ці цифри становлять 51 %, 27 % і 22 % відповідно. Домінування стратегії депозиту є дуже важливою, коли вважати, що більшість польських банків є дочірніми підприємствами іноземних установ: це дає змогу уникнути раптового відтоку коштів при економічному спаді, коли материнські компанії потребують підтримки ліквідності (див. Lahnsteiner, 2010).

Рисунок 6

Сума вкладів і позик (млрд PLN) і частка ТОВ

Джерело: NBP та KNF.

Польський банківський сектор підтримує адекватні запаси капіталу, які були вищими, ніж ті, що рекомендує Базельський комітет. Більш того, CAR (коефіцієнт достатності капіталу) у польських банків переважно базується на капіталі першого рівня, що робить банки навіть більш стійкими до несприятливих економічних умов (див. табл. 1).

Таблиця 1

Коефіцієнт достатності капіталу Capital Adequacy Ratio (CAR)

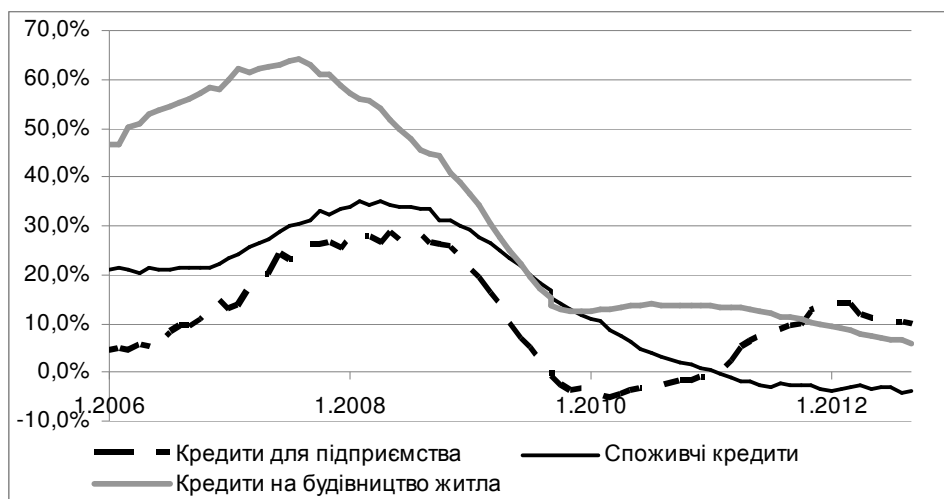
Рік	2007	2008	2009	2010	2011	2012
CAR	12,0	10,8	13,3	13,9	13,1	14,7

Джерело: NBP та KNF.

Значення CAR, розрахованого для польських банків за період 2007–2012 років, було завжди вищим, ніж 10 %⁵, а вчений Piątkowski (2011) зазначив, що відносно висока капіталізація банків повинна бути важливим показником підтримання стабільності банківської системи. Більш того, відносно високе CAR не призвело до різкого скорочення кредитних ресурсів (див. рис. 7). Зменшення в його зростанні зумовлене економічним спадом, а не правилами контролю. Таке уповільнення чітко видно у випадку іпотеки (особливо FX іпотеки), що може бути зумовлено раціональними обмеженнями, введеними керівництвом. Польський ринок нерухомості поводиться аналогічно до ринків в інших країнах, проте рух цін на житло вниз не створював жодної загрози для стабільності банківської системи. Що стосується наведених вище даних стосовно необслуговуваних іпотечних кредитів, то важливо ще раз підкреслити, що консервативну кредитну політику польських банків представлено на ринку нерухомості. Проблема фінансування нерухомості буде широко обговорюватися в наступному розділі.

Рисунок 7

Зростання кредиту

Джерело: NBP.

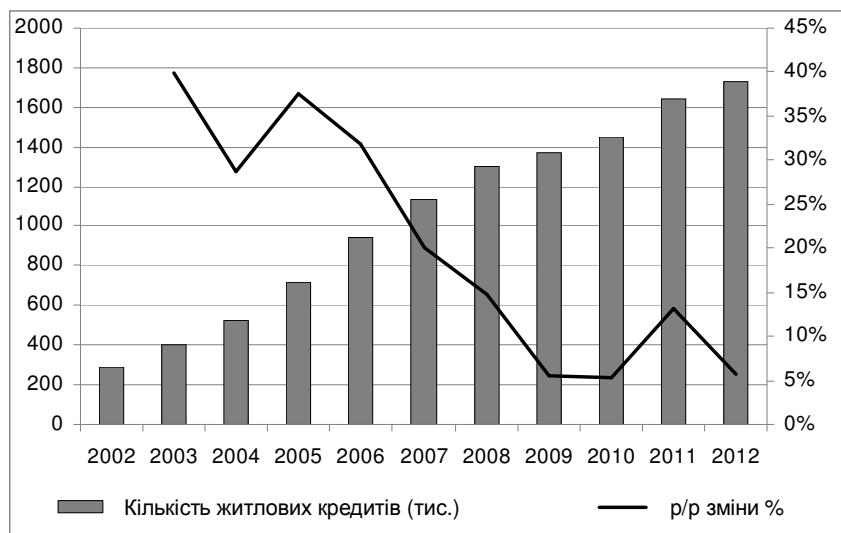
⁵ Згідно з Базельськими угодами щодо капіталу, CAR не може бути нижчим від 8 %, а починаючи з 2011 р., KNF рекомендує 12 %-вий рівень.

3. Проблема кредитів на будівництво житла

Цікавим елементом польського фінансового ринку є фінансування нерухомості. Можна спостерігати швидке зростання іпотечного кредитування, яка почалася до економічного спаду в 2009 році. Іпотечне кредитування пов'язане з більш широким явищем – зростанням важливості кредитування приватного сектору в польській економіці, оскільки на початку ХХІ століття частка внутрішнього кредиту до ВВП була нижчою від 30 %, але вона різко зросла з 2004 року. У 2012 році відношення кредитів до ВВП досягло 60 %-го бар'єру. Низька значущість кредиту впливає з високих відсоткових ставок і безробіття. Ситуація змінилася після втручання ЄС, коли Польща отримала фінансування від ЄС, пов'язане з відтоком робочої сили. Еміграція, одночасно з припливом коштів з ЄС та іноземних трансфертів від польських громадян збільшили економічне зростання. Хороша економічна ситуація, падіння відсоткових ставок і доступність FX кредитування (кредитування в іноземній валюті) (у швейцарських франках) дали змогу багатьом полякам узяти іпотечний кредит. У результаті кількість активних житлових кредитів зросла з 200 тисяч у 2002 році до трохи менше від 1,8 млн в 2012 році.

Рисунок 8

Кількість житлових кредитів у період 2002–2012 років

Джерело: AMRON-SARFiN.

Кожного року зміни в такому кредитуванні становили 30–40 % на рік до економічного спаду в 2009 році і, як правило, стабілізувалися на рівні 10 % після 2009 року.

Зростання поставок іпотечного кредитування призвело до зростання цін на майно, що в кінцевому підсумку призвело до виникнення так званого «міхура нерухомості». У даних звітів AMRON-SARFiN⁶ повідомляється, що у 8 найбільших польських містах ціни на нерухомість за період 2006–2012 рр. зросли від скромних 20 % у випадку Кракова до понад 100 % у випадку Лодзі.

У зв'язку з відносно дешевим кредитуванням у швейцарських франках, порівняно зі злотими, більшість житлових кредитів видавали у швейцарській валюті. Необмежене зростання FX кредитування (кредитування в іноземній валюті) почало загрожувати зростанням курсу CHF/PLN. Особливо, коли у звітах AMRON-SARFiN повідомлялося, що більше 50 % загального обсягу житлових кредитів мали частку LTV відсоткове співвідношення основної суми кредиту та оцінної вартості активу, що є його забезпеченням (заставою) понад 50 %, тоді як у випадку 27 % від загального обсягу кредитів LTV був вищим, ніж 80 %. Аналіз волатильності обмінного курсу CHF/PLN в період 2007–2012 років підтверджує часткову матеріалізацію пошуку ризиків.

Для того щоб посилити загрози, пов'язані з поєднанням високого LTV та FX кредитування, автори підготували просте моделювання. Основні припущення є такими:

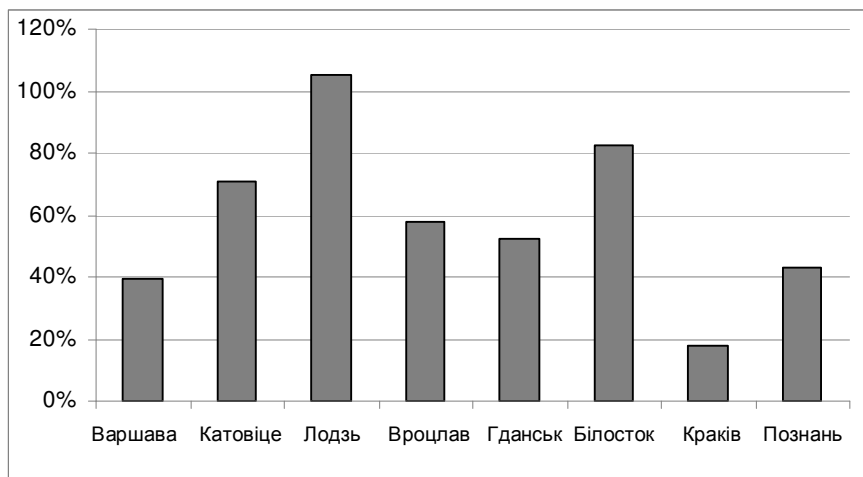
- населення скупило 300 000 PLN цінного житла у Варшаві на початку 2007 року;
- покупка фінансувалася через Purchase 125 000 кредит у CHF з щомісячними платежами;
- на початку моделювання курс CHF/PLN становив 2,40;
- початкове LTV було 100 %;
- населення сплачувало внески в CHF.

За аналізований період LTV виріс від 100 %, коли кредитування становило приблизно 135 % у кінці 2012 року. Таке швидке зростання коефіцієнта LTV впливає зі зміни обмінного курсу CHF/PLN, який становив приблизно 3,5 CHF/PLN на кінець періоду. Слід зазначити, що жодних значних падінь вартості нерухомості, незважаючи на незначну корекцію цін (близько 12 % у період між 2008 і 2012 рр.) не спостерігалось. Вівес (2006) підкреслив, що дотримання таких тенденцій може привести за собою серйозну загрозу для окремого домогосподарства та банківської системи в разі раптового падіння ринку праці, подальшого зниження цін на нерухомість або знецінення місцевої валюти. Однак Польща unikла потрясінь на фінансовому ринку, переважно через зважену діяльність органу фінансового контролю, яка вберегла сектор від ризикованої поведінки.

⁶ AMRON – це база даних, розроблена польською асоціацією. База даних містить інформацію про характеристики нерухомості, їх розташування та ціни.

Рисунок 9

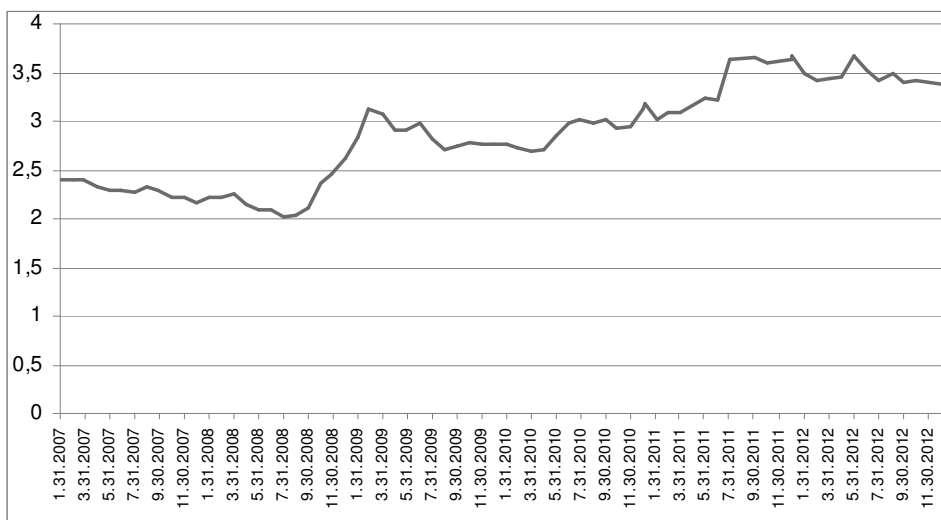
Зміна цін на нерухомість в окремих польських містах (2006–2012)

Джерело: AMRON-SARFiN.

Рисунок 10

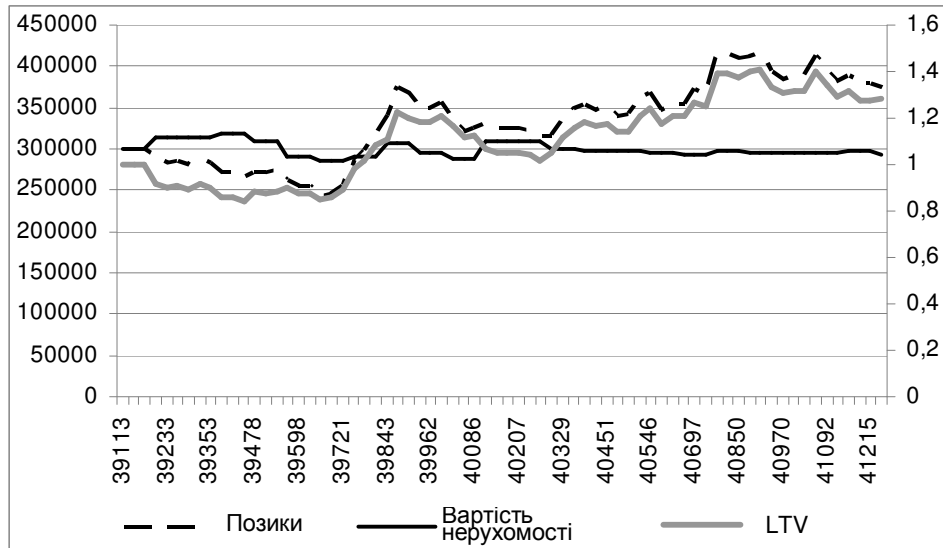
Курс CHF/PLN

Джерело: NBP.

Рисунок 11

Зміни коефіцієнта LTV у період 2007–2012 років

Джерело: власні підрахунки.

Таблиця 2

Вплив курсу FX на CAR

CHF/PLN = 2,40				CHF/PLN = 3,50			
CHF активи	100	CHF зобов'язання	200	CHF активи	145	FX зобов'язання	290
PLN активи	200	PLN зобов'язання	70	PLN активи	200	PLN зобов'язання	70
		Власний капітал	30			Власний капітал	30
		CAR	10 %			CAR	8,6 %
				Додатковий капітал	4,5	Як відсоток від власного капіталу	15 %

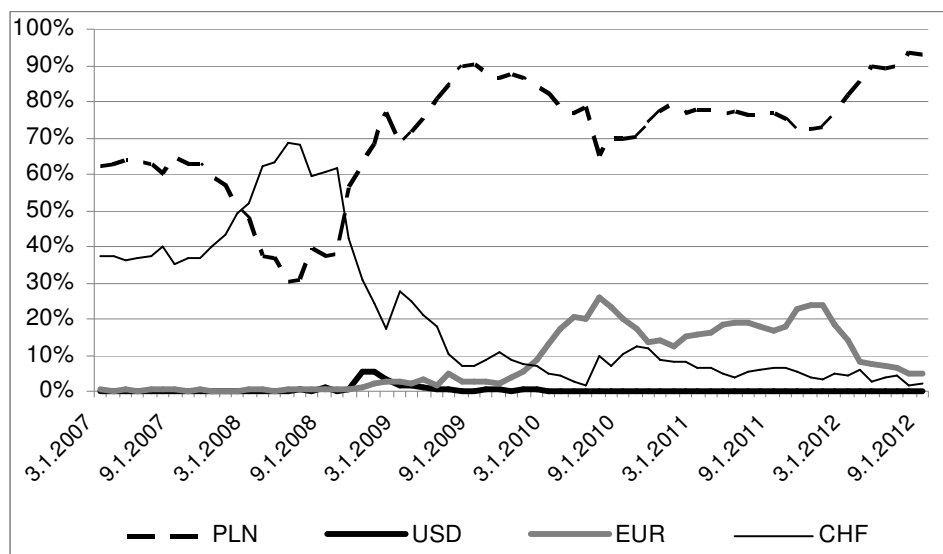
Джерело: Власні підрахунки на основі Cayazzo et al. (2006).

Слід мати на увазі, що коли таку поведінку ринку поширено по всій країні, то існує значний ризик зараження. У цьому випадку використовуємо простий розрахунок. Припустимо, один банк має 1/3 своїх активів у швейцарських франках, іпотечних кредитах. Банк фінансується за рахунок іноземної фінансової стратегії. Для спрощення, передбачається, що фінансування також проводиться в швейцарських франках і всі активи не обтяжуються ризиками. Вимога CAR становить 10 %.

Підвищення обмінного курсу від 2,40 до 3,50, тобто знецінення польської валюти до зниження CAR на близько 1,4 %-вих точок, які створюють додаткову потребу в 4,5 одиницю капіталу на 15 % основного капіталу. Така ситуація може обмежувати кредитну активність банків і сприяти економічному спаду.

Рисунок 12

Структура нових іпотечних кредитів (відповідно до валюти)

Джерело: NBP.

Знаючи про такі несприятливі умови, орган фінансового контролю Польщі розробив рекомендацію, спрямовану на обмеження доступності житлового кредитування в FX (Kowalczyk, Kruszk, 2011). Такий документ прийняли 2010 році, і видачу нових кредитів у швейцарських франках було обмежено. Така дія зменшила втрати від можливих змін обмінного курсу. Потрібно пам'ятати, що в період 2008–2009 років до 60 % нових іпотечних кредитів було видано у швейцарських франках.

Після 2010 року така частка знизилася до рівня, нижчого від 10 %. Банки відійшли від масивного валютного кредитування після змін, спричинених резолюцією KNF, 75 % вагових FX-кредитів були замінені на 100 % (незважаючи на Базельські вимоги про 35 %). Це передбачає належну активну поведінку KNF, якій вдалося захистити ринок від «міхура на ринку нерухомості» і великого потрясіння на фінансовому ринку.

4. Діяльність KNF (Комісія з фінансового контролю) під час економічного спаду

Польську інтегровану систему фінансового нагляду було створено в 2006 році, коли комісії з цінних паперів та страхування були об'єднані під одним дахом у KNF. Процес інтеграції завершився 1 січня 2008 року, коли KNF узяв на себе завдання, які виконує Комісія з банківського нагляду, що функціонувала під егідою Національного банку Польщі. Такі дії повинні поліпшити продуктивність економіки країни та захистити її від кризи (Čihák, Podpięga, 2006). Загалом комплексний нагляд у Польщі працює належним чином:

- не спостерігалось жодного банкрутства банку з початку світової фінансової кризи, і жоден з банків у Польщі не потребував рекапіталізації з використанням державних коштів;
- польські банки добре капіталізовані, ліквідні та повністю здатні задовольнити безперервний кредитний попит;
- позиції позабалансових звітів польських банків є переважно фінансовими зобов'язаннями чи гарантіями без деривативів позабіржового ринку;
- незважаючи на погані умови на ринку праці, кількість проблемних кредитів істотно не зросла;
- звіти про фінансове становище польських банків були вільні від будь-якого тягаря, що впливав з інвестицій у цінні папери або

урядових облігацій, випущених країнами, що постраждали від фінансової кризи (країн периферичної зони євро, наприклад, Греція чи Іспанія).

У період 2007–2012 років KNF підготувала численні рекомендації та резолюції, спрямовані на стабілізацію ситуації в банківському секторі. Важливим рішенням, спрямованим на стабілізацію польського банківського сектора, було встановлення юридично обов'язкових норм ліквідності в 2008 році (див. NBP, 2009). Варто відзначити, що таке рішення було представлено перед прийняттям питання щодо норм ліквідності Базельським комітетом. У 2010 році було запропоновано визначення LCR (показник короткострокової ліквідності) і NSFR (коефіцієнт чистого стабільного фінансування) (BIS, 2010).

Stoica et al. (2011) наголошує, що стабільність фінансової системи, за підтримки відповідного контролю, є важливим фактором економічного зростання. З цієї точки зору, загалом діяльність органу польського фінансового нагляду заслуговує на позитивну оцінку не лише тому, що не було фінансової кризи, спричиненої діяльністю банків. Банківський контроль у Польщі діяв активно. Це питання є дуже важливим, коли розглядається рейтинг Польщі. Хороший рейтинг є одним з факторів, що підтверджують обґрунтованість економіки і продуктивність фінансового нагляду, що є важливим елементом у методології рейтингу. Рейтингові агентства оцінюють активність нагляду та розглядають його результати, коли визначають сумарний рейтинг загалом (S & P, 2011). В інших випадках, якщо яка-небудь країна постраждала від фінансової кризи, особливо в тих випадках, коли банки потребували підтримки держави чи націоналізації (наприклад, TARP в США), то загальна оцінка з нагляду залишає бажати кращого. З цієї точки зору можна стверджувати, що KNF ефективно виконала свою місію (Fitch, 2003).

Іншими важливими питаннями, що заслуговують подальшого аналізу, є роль і становище KNF у нових інституційних рамках пропозицій Європейської комісії та Банківського Союзу. Veron and Wolff (2013) вказують на основні положення Банківського Союзу: загальні правила нагляду (контролю), єдиний механізм нагляду для всієї зони євро, загальна схема гарантування вкладів, а також узгодження рамок для відновлення фінансових інститутів. Пошук наднаціональних пропозицій, особливо якщо подивитися на внутрішньогрупове фінансування, призводить до зміни положення KNF у майбутньому. Тим не менш, було б передчасно обговорювати це питання детально, оскільки більшість проектів пропозицій вимагають подальшого аналізу (деякі рекомендації носять суперечливий характер навіть для членів єврозони, таких як Німеччина⁷). Більш того, кілька передбачених інструментів є обов'язковими для членів зони євро, тоді як інші країни можуть добровільно брати участь у цих рамках.

⁷ Див. G. Fahrenschon, President of Deutschen Sparkassen- und Giroverbandes (DSGV), http://www.dsgv.de/_download_gallery/Pressemitteilungen_2012/121213_Einigung_zu_EU-Aufsicht_122.pdf.

Висновки

У Польщі кредит до частки ВВП виріс з приблизно 36 % у 2007 році до 60 % у 2012 році. Таке зростання потенційно також може бути джерелом ризиків для фінансової стабільності та поєднуватися з відносно новими явищами, і насамперед – з масивним кредитуванням в іноземній валюті. Завдяки активній позиції польських органів влади та фундаментальним економічним показникам, ризики не виправдалися. У рекомендаціях для банківського фінансового контролю розглядалася проблема валютного (FX) кредитування, що сприяло високій якості портфеля. Перед початком економічного спаду KNF (Польська Фінансова Інспекція з банківського нагляду) переконала банки накопичувати додатковий буфер капіталу для того, щоб дійсно захистити їх від негативних наслідків спаду. Деякі нормативні поняття було впроваджено в практику Польщі в останні роки, у тому числі кількісні вимоги до ліквідності, які нині здійснюються в глобальному масштабі.

Польща бере участь у міжнародних (особливо на рівні ЄС) дебатах щодо нового режиму регулювання фінансової системи. Основним для Польщі є те, щоб ці нові правила повинні адаптовуватися дуже обережно. Контролювальні органи повинні прагнути забезпечити переваги більш високої капітальної бази якості або антициклічного буфера, які не порушуються надмірним міжнародним регулюванням, що могло б підірвати здатність національних органів до проведення ефективної політики з конкретними країнами.

Література

1. Aaronson D., E. Rissman, D. G. Sullivan (2004), *Assessing the jobless recovery*, Economic Perspectives Vol. 28.
2. Anayiotos G., Toroyan H., Vamvakidis A., (2010), The efficiency of emerging Europe's banking sector before and after the recent economic crisis, *Financial Theory and Practice* Vol. 34.
3. BIS (2010) *International Framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring*.
4. Cayazzo J., Garcia Pascual A., Gutierrez E., Heysen S. (2006), *Toward an Effective Supervision of Partially Dollarized Banking Systems*, IMF Working WP/06/32.
5. Čihák M., R. Podpiera (2006), *Is One Watchdog Better Than Three? International Experience with Integrated Financial Sector Supervision*, IMF Working Paper WP/06/57.

6. Cristiano C., P. Levine, G. Melina (2013), *A Fiscal Stimulus and Jobless Recovery*, IMF Working Paper WP/13/17.
7. Fitch, (2013), *Fitch Affirms Bank Millennium at «BBB-»; Outlook Stable*, credit action press release.
8. FSA (2012), *Mortgages Product Sales Data (PSD) Trend Report 2005–2012*, <http://www.fsa.gov.uk/static/pubs/other/psd-mortgages-2012.pdf>.
9. IMF (2012), *Spain, Financial System Stability Assessment Country Report No. 12/137*.
10. Kowalczyk M., Kruszka M. (2011), *Macro-Prudential Regulation of Credit Booms and Busts: The Case of Poland*, World Bank Policy Research Working Paper No. WPS 5832.
11. Lahnsteiner M., (2010), *The refinancing structure of banks in selected CESEE countries*, in: *Capital flows to converging European economies – from boom to drought and beyond*, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs Occasional Papers No 75.
12. Ministerstwo Gospodarki (2004), *Analiza sytuacji Gospodarczej Polski w 2003 roku*, http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/6363FCE9-C130-41EA-9529-E45A2AFBBE4A/4248/6486_4q2003.pdf.
13. NBP (2009), *Financial Stability Report*, December.
14. NBP (2012), *Financial Stability Report*, December.
15. Piątkowski M., (2011), *How the Polish banking sector has survived the global crisis*, Enterprise Science Quaterly No. 21.
16. S&P (2011), *Banking Industry Country Risk Assessment Methodology and Assumptions*.
17. Stoica O., Diaconășu D.-E., Scântee R. (2011), *Financial Supervision in Central and Eastern Europe*, in: *Lessons Learned from the Financial Crisis*, Proceedings of 13th International Conference on Finance and Banking, eds. S. Polouček, D. Starek, Silesian University in Opava, Karvina.
18. Veron N., Wolff G.B., (2013), *From Supervision to Resolution: Next Steps on the Road to European Banking Union*, Peterson Institute for International Economics, Policy Brief No PB13-5.
19. Vives X., (2006), *Banking and Regulation in Emerging Markets: The Role of External Discipline*, World Bank Research Observer Vol. 21.